

válságának, majd az Agrobank botrányának történetéről, a konkrét okokról s az okokból levonható tanulságokról.

Ezek az esetek bizonyítják, hogy a törvény csak hiányosan rendelkezik a tulajdonosok felelősségéről, a belső ellenőrzés megszervezéséről, a bankfelügyelet hatásosságáról. Ezért a szerző a továbbiakban a pénzügyi törvény mindenképpen végrehajtandó megváltoztatásának, módosításának szükségességét fejtegeti. Rámutat arra, hogy a pénz- és tőkepiac szabályozását nem lehet kelő harmonizálás nélkül megvalósítani. Felvázolja, hogy mi várható el a hazai bank- és értékpapír-szabályozás eredményesen végrehajtott megváltoztatásától. Szó van itt a betétbiztosítási rendszeréről, valamint a magyarországi takarékszövetkezetek tevékenységéről, jogi szabályozásáról is. Ezen belül a takarékszövetkezetek modernizálására vonatkozó elképzelésekről, az állami szerepvállalásról, a takarékszövetkezeti integrációról s a szövetkezeti ellenőrzésről olvashatunk.

Végül a könyv utolsó (X). fejezetében számszerű adatokat és táblázatokat találunk a hazai bankok legjellemzőbb mutatóiról. A szerző a részvénytársasági alapon működő bankokat három elemzési csoportra bontva vizsgálja. Az elemzési pontok: a mérlegfőösszegben és piaci részesedésben, a mérlegen kívüli tételekben és tevékenységekben, a devizatevékenységben, a költségekben és jövedelmekben, az eszközállományok alakulásában és minőségében, a céltartalékképzés alakulásában, a tőke megfelelésben, a forrásokban és eszközökben, a likviditásban, a kockázatsökkentő szabályokban a legutóbbi években bekövetkezett változások. Ugyanígy elemzésre kerül-

nek a létszámadatok, a személyi jellegű költségek, a létszámhatékonysági mutatók is.

A pénzügyi intézetek biztonságos és jövedelmező működése szempontjából kiemelkedő jelentősége van a banki eszközállomány minőségének; a pénzügyi válsághelyzetek többsége ui. az eszközállomány gyenge jövedelemtermelő képessége miatt alakult ki. Hiányok mutatkoztak a céltartalékok feltöltésében is; nem mindegyik bank felel meg a törvény szerinti (8 %-os) tőke megfelelés követelményeinek. Ez a mutató azt fejezi ki, hogy a pénzügyi intézet a kötelezettségei fedezetéül szolgáló szavatoló tőkéjéhez viszonyítva mekkora kockázatot vállal fel. Feltétlenül szükség van a források és eszközök összehangolására; az idegen és saját források megoszlása is tükrözi a pénzügyi rendszerben lezajló folyamatokat. Legvégül az eszköz- és forrásmenedzsmentről, a kockázatsökkentő szabályokról a hazai bankrendszer 1994. évi helyzetének elemzéséről olvashatunk *Botos Katalin* könyvében. A szerző példákon keresztül foglalja össze a fejtegetései során megvilágított fontos felismeréseket, a vizsgálatából levonható következtetéseket, megállapításokat. Rámutat a tőkejuttatásokkal való elszámoltatás fontosságára, az állam tulajdonosi felelősségére, a Bankfelügyelet szuverenitásának biztosítására, a pénz- és tőkepiac felügyeletének központosítására, a kisbefektetők kockázatának csökkentésére.

A bankszabályozás, a tulajdonosi felelősség, az állami kontroll stb. kérdéseivel foglalkozó átfogó tanulmány a hibás vagy hiányos döntések, a felmerülő – a szerkezetátalakítással járó – nehézségek szemléltetésén túlmenően útmutatás is a bankszabályozásban

részt vevők, a pénzügyi intézeti tulajdonosok, menedzserek és ügyfelek számára. A bemutatott elemzési módszerek közelebb visznek a problémák, a nehézségek megértéséhez, amire napjainkban mindinkább szükség van, „mert a bankrendszer egyre jobban behatol hétköznapijainkba, fizetési forgalmunk [le]bonyolításába, kis vagy nagyobb megakarításaink kezelésébe“.

Rubóczy István

**BENCZE Miklós–
KADÓK Ferencné–
TARPATAKI János:
A Magyar Állam-
kincstár 1996. évben
alkalmazott elő-
írányzat-kezelési és
pénzáttutalási mecha-
nizmusa, az új finan-
szírozási rendszer
alkalmazásának egyes
gyakorlati kérdései**

PERFEKT Pénzügyi Szakoktató és Kiadó Rt.,
Budapest, 1996. 110 p.

A szerzők a tájékoztatót a kincstári rendszert megalapozó jogszabályok, a Kincstár működésére, előírányzat-gazdálkodására vonatkozó belső ügyviteli rend, az alkalmazás során felmerült kérdések és problémák elemzése alapján állították össze. Az államháztartási reform részét képező kincstári elgondolások az utóbbi időben a költségvetési, pénzügyi szakemberek körében egyre inkább érdeklődést váltottak ki. Az intézmények várakozással – de idegenkedéssel is – fogadták az új finanszírozási rendszer bevezetését. A hiányt pótló kötet a Magyar Államkincstár működési alapelveit, a végre-

hajtható pénzügyi informatikai műveleteket ismerteti.

Az Országgyűlés az 1995. november 28-i ülésén fogadta el az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény és az ahhoz kapcsolódó egyes törvényi rendelkezések módosításáról szóló törvényt. Az új 1995. évi CV. törvény és az ahhoz kapcsolódó rendelkezések alapján a fejezetek, a központi költségvetési szervek és az elkülönített állami pénzalapok bevételi és kiadási forgalma 1996. január 1-jétől a Magyar Államkincstár közreműködésével a kincstári egységes számlán történik. Az új törvény 18/A. § (1) bekezdése szerint: „Az államháztartás alrendszeri költségvetése végrehajtásának pénzügyi lebonyolítása e törvényben meghatározott feladatait a Magyar Államkincstár (a továbbiakban Kincstár) látja el.” A (2) bekezdés szerint: „A Kincstár a pénzügyminiszter szakmai, törvényességi és költségvetési felügyelete alatt álló önálló jogi személyiséggel rendelkező, e törvényben meghatározott pénzügyi szolgáltatásokat ellátó, önállóan gazdálkodó központi költségvetési szerv.”

A kiadvány ismerteti az új finanszírozási rendszer jogi szabályozását és útmutatást ad annak gyakorlati alkalmazásához. A szerzők kiemelik, hogy a kincstári finanszírozási rendszer bevezetése az államháztartási pénzügyi rendszer reformjának első – legfontosabb – lépése és minden bizonnyal tovább gyorsítja az államháztartás más területein is megkezdett reformok végrehajtását. Bemutatják a kincstári finanszírozási rendszernek az államháztartási reformmal való kapcsolatát s áttekintik a kincstári rendszerrel szemben támasztott főbb követelményeket.

A Kincstár tehát szolgáltató jellegű, speciális pénzügyi tevékenységet ellátó költségvetést szolgáló intézmény. Feladata 1996. január 1-jétől az államháztartást megillető bevételek fogadása és a kiadások teljesítése a kincstári egységes számlán keresztül. Feladata továbbá a készpénz, a deficit és az államadósság menedzselése, valamint az állam által vállalt garanciák és az általa nyújtott hitelek részletes nyilvántartása, kezelése, a kötelezettségek teljesítése. E feladatok végrehajtásához a Kincstár az előírásokat a legmegfelelőbbben biztosító rendszert alakított ki.

A továbbiakban megismerjük a Kincstár szolgáltatásait, az eddigi reformációs és tervezési rendszer megváltoztatását. Az új kincstári rendszerben különválnak a költségvetés tervezésének és szakmai végrehajtásának, valamint pénzügyi lebonyolításának a folyamata. Megalapozottabbá válik így a tervezés, szabályszerűbb az előirányzatok felhasználása. A kincstári gazdálkodásra történő átállás a gazdálkodás jellegét átalakítja ugyan, de semmiképpen sem befolyásolja az államháztartási feladatok ellátásának intézményi feltételrendszerét. Az előirányzatok keretein belül az intézmények az új rendszerben is maguk hozzák meg a szükséges gazdálkodási döntéseket. Feltétlenül szükséges, hogy az intézmények vezetői, dolgozói a szabályozásokat alaposan megismerjék!

A Kincstár a kincstári ügyfelek részére előirányzat-felhasználási keretszámlát nyit, de keretet csak az előirányzattal rendelkező kincstári alany részére bocsát rendelkezésre. Erre vonatkozólag a Kormány 159/1995. (XII. 26.) Korm. rendelete 3. §-a a következőképpen rendelkezik:

„(1) A Kincstár ügyfele az a kincstári körbe tartozó vagy kincstári pénzforgalmi számlatulajdonosnak minősülő költségvetési szerv, továbbá előirányzat, előirányzatcsoport, alap, amely részére a felügyeleti szerv kezdeményezése alapján a Kincstár számlát vezet.

- (2) A Kincstár az ügyfelei részére
- a) előirányzat-felhasználási keret,
  - b) maradványelszámolási,
  - c) letéti,
  - d) célelszámolási forintszámlát és
  - e) egyéb számlákat vezet, illetve vezethet.”

A továbbiakban tájékozódhatunk a bevételek jóváírásáról, az előirányzat-felhasználási keret rendelkezésére bocsátásáról, a kiadások teljesítéséről, az illetményki-fizetések, a központi beszerzések rendszeréről. A szerzők végül a kincstári adatszolgáltatással, az elkülönített állami pénzalapok finanszírozásával és a kincstári rendszer továbbfejlesztésének kérdéseivel foglalkoznak. A *Melléletek* a szükséges nyomtatványok mintáit tartalmazzák (előirányzatomódosítás, felhasználási tervek nyomtatványainak kitöltési útmutatója, a keretek kiutalásának naptári rendje, készpénzfelvételi nyomtatványok kitöltése, tranzakciós kódok listája stb.).

Az 1996. január 1-jétől bevezetett új rendszer a Kincstári ügyfeleknél nem jelent lényeges többletmunkát. A kiadványban leírtak ismeretére főként a központi költségvetés területén dolgozó szakembereknek van szükségük mindennapi munkájuk végzése során. Az új előírások helyes alkalmazása az intézményük és a Kincstár működését könnyíti meg.

Rubóczky István